

УДК 336.2: 351.72

DOI: 10.18524/2413-9998.2022.3(52).275806

Д. В. Олексієнко,

віце-президент з оподаткування, обліку та аудиту,
Український національний комітет Міжнародної торгової палати
вул. Рейтарська, 19-Б, м. Київ, 01054, Україна
e-mail: economy.nau@gmail.com

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ МІЖНАРОДНИХ ПРИНЦИПІВ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ У ТРАНСФОРМАЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО ПОДАТКОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА

У статті проаналізовано особливості імплементації міжнародних принципів фінансової політики в контексті трансформації українського податкового законодавства. Визначено окремі пріоритети фінансової політики окремих країн світу в контексті модернізації податкової політики. Визначено основні детермінанти формування сучасної податкової політики. Проаналізовано основні новачі та перспективи податкового законодавства України на 2023 рік. Обґрунтовано, що позитивним кроком у напрямі підготовки змін до податкового законодавства України в контексті імплементації міжнародних принципів фінансової політики для забезпечення його гармонізації з рекомендаціями/стандартами ЄС є міжнародне співробітництво у податковій сфері, зокрема доступ до інформаційної платформи IBFD (International Bureau of Fiscal Documentation), участь України в програмі ЄС Fiscalis. Визначено, що фінансова політика України повинна бути спрямована на макроекономічний розвиток, розвиток фінансової інклюзії та забезпечення фінансової стабільності, розвиток фінансового ринку, цифрову трансформацію та інноваційний розвиток з урахуванням сучасних вимог в контексті євроінтеграційних та світових процесів.

Ключові слова: фінансова політика, податкова політика, принципи фінансової політики, податкове законодавство, модернізація податкової політики.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Фінансова політика є одним із вагомих інструментів соціально-економічного розвитку суспільства, за допомогою якого держава може впливати на формування і використання фінансових ресурсів із ціллю задоволення суспільних потреб. Функціонування фінансової

системи України вимагає належного рівня адаптивності до впливу факторів зовнішнього середовища. При цьому реалізація фінансової політики повинна бути взаємопов'язана із трансформаційними економічними процесами.

Ефективна фінансова політика сприяє економічному розвитку, а її модернізація може бути здійснена за рахунок змін з урахуванням міжнародних тенденцій. Успішність реалізації фінансової політики, нарощування фінансових ресурсів може бути здійснено із застосуванням важелів податкової політики шляхом посилення її стимулюючої функції оподаткування, що слугує базисом нарощування фінансових ресурсів суб'єктів господарювання реального сектора. Зважаючи на сучасні умови, вплив зовнішніх деструктивних факторів на функціонування фінансового сектору, актуальним залишаються питання імплементації міжнародних принципів фінансової політики у процес трансформації українського податкового законодавства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання фінансової політики держави знаходять своє відображення у працях таких науковців як О. Василик, М. Пасічний, В. Федосов, І. Чугунов, І. Юрій та інших. Окремі питання трансформації державної політики щодо регулювання результативності фінансової системи підприємств та імплементації міжнародних податкових норм розглядалися у публікаціях Вовк О. М. і Ковальчук А. М., Смерічевського С. Ф., Косової Т. Д. та ін.

Проте, в умовах трансформаційних економічних перетворень актуальними залишаються питання аналізу нинішнього стану розвитку фінансової та податкової політики в Україні.

Постановка завдання: аналіз сучасних тенденцій фінансової політики держави на основі забезпечення ефективної податкової політики в контексті імплементації міжнародних принципів та опірності зовнішнім трансформаційним змінам

Виклад основного матеріалу дослідження. В умовах трансформаційних змін важливим є розробка заходів фінансової політики з належним рівнем адаптивності та з урахуванням завдань, що потребують вирішення на визначеному етапі розвитку (підвищення рівня ефективності податкової системи, створення належних умов для розвитку економіки, покращення ділового клімату, підвищення рівня інвестиційної привабливості і т.д.). Принципи фінансової політики держави повинні забезпечувати максимальну ефективність з мінімальними витратами, що можливе за рахунок виваженої економічної політики. Проаналізуємо ряд вагомих пріоритетів фінансової політики окремих країн світу (табл. 1).

Таким чином, до основних принципів фінансової політики в контексті імплементації зарубіжного досвіду є підтримка підприємницької активності, всебічне сприяння розвитку виробництва, забезпечення підвищення рівня зайнятості населення, мобілізація відповідних обсягів фінансових ресурсів та їх використання для забезпечення соціальних гарантій, запровадження фінансового механізму, що передбачав би раціональне використання природних ресурсів.

Податкова політика виступає складовою фінансової політики, відповідно її основні принципи повинні бути націлені на економічний розвиток держави за рахунок гармонізації інтересів держави та платників податків, розробки та імплементації дієвих механізмів залучення фінансових ресурсів для забезпечення досягнення державою покладених на неї функцій. Цілі податкової політики повинні узгоджуватись із загальними цілями соціально-економічного розвитку.

Пандемія COVID-19 змусила багато країн прийняти тимчасові зміни до своїх податкових систем. Зіткнувшись із нестачею доходів через економічний спад, країнам довелося переглянути та

краще структурувати свої податкові системи, щоб сприяти економічному відновленню та збільшенню доходів. Наразі ще одним викликом для зарубіжних країн є повномасштабне вторгнення на територію України.

Таблиця 1

Окремі пріоритети фінансової політики країн світу в контексті модернізації податкової політики

Країна	Ключові пріоритети фінансової політики в контексті вдосконалення податкової політики
Португалія	здійснення реструктуризації державних підприємств шляхом зменшення експлуатаційних витрат та скорочення пільг, бюджетна консолідація, можливості проведення часткової приватизації об'єктів комунальної і державної власності.
Норвегія	Характеризується як одна з найбільш соціально орієнтована. Серед заходів щодо вдосконалення фінансової політики можна виділити реформи у держсекторі пенсійного забезпечення, посилення контролю за виплатою державних допомог, зменшення обсягів податкових пільг у сфері іпотечного кредитування
Німеччина	Збільшення видатків на стимулювання реального сектору економіки, підвищення рівня якості бюджетного планування, посилення ступеня контрольних заходів за цілеспрямованим освоєнням бюджетних коштів, оптимізація податкових пільг. У 2022 році введено пільги з оподаткування націлені на зниження фіскального навантаження на платників з невеликим доходом та стимулювання реалізації екологічних ініціатив
Франція	Еволюція фіскальних правил, зокрема зменшення обсягу податкових пільг і введення мораторію на нові, що сприятиме посиленню фіскальної ефективності податкової системи країни та збільшенню обсягів доходів бюджету.

Джерело: складено автором за даними [3; 7; 8].

Оскільки фінансова політика повинна забезпечувати стимулювання реалізації екологічних ініціатив, важливим є також екологічне оподаткування. Для країн Європи характерним є

застосування політики Європейського зеленого курсу («European Green Deal»), яким передбачено до 2050 року визнання Європи першим кліматично-нейтральним континентом у світі [4]. Відповідно до цього ЄС заохочує розробку екологічних податків. Нині в Україні досить обмежено застосовується екологічне оподаткування, яке не забезпечує повної компенсації екологічної шкоди, а зважаючи на масштаби екологічної катастрофи внаслідок повномасштабного вторгнення, ще більш гостро постають питання розробки напрямів переходу до більш екологічної податкової системи.

Набуття Україною статусу країни-кандидата до Європейського Союзу відкриває не лише ряд можливостей, а й ставить перед нашою державою багато викликів та завдань, що стосуються зовнішнього податкового середовища, перш за все це стосується особливостей реалізації податкової політики. У 2023 році передбачено ряд новацій податкового законодавства (рис. 1).

Позитивним кроком у напрямі підготовки змін до податкового законодавства України в контексті його гармонізації з рекомендаціями/стандартами ЄС є доступ до інформаційної платформи IBFD (International Bureau of Fiscal Documentation) [1]. Це також є одним із кроків до нашої перемоги, адже доступ до високоякісних досліджень та незалежних податкових знань створюють додаткові можливості для податкових практиків, адже за допомогою даної інформаційної платформи можна отримувати найбільш актуальну інформацію про міжнародні правила оподаткування, багатосторонні чи двосторонні податкові угоди, особливості національного податкового законодавства країн світу.

Важливим кроком у напрямі створення потужних податкових органів європейського зразка є участь України в програмі ЄС Fiscalis, що націлена на співробітництво в податковій сфері [2]. Першочерговою програмою направленою на підтримку податкових

органів, покращення податкового адміністрування та передбачає досягнення ряду цілей (рис. 2).

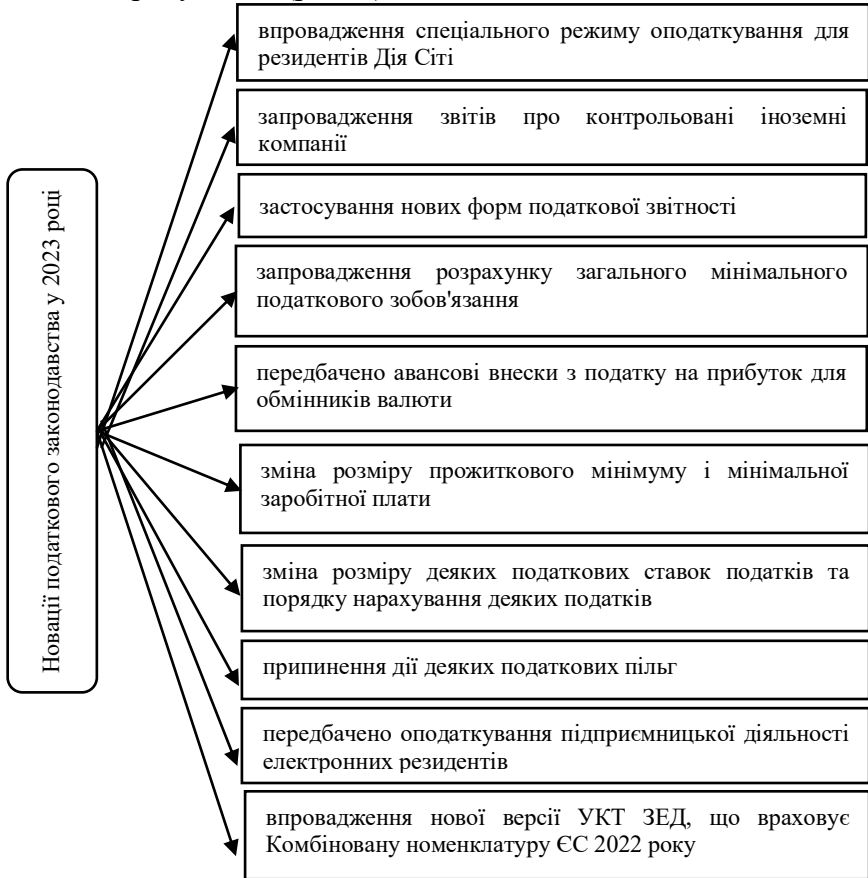

Рис. 1. Основні новації та перспективи податкового законодавства України у 2023 році

Джерело: складено автором за даними [9].

Війна здійснила суттєвий вплив на роботу фінансової системи. Відповідно для забезпечення економічного зростання, реалізації європейського курсу та пришвидшення відновлення важливою є

виважена податкова політика. Тому можна виділити ряд першочергових завдань в контексті побудови податкової системи з урахуванням вимог до інтеграції України у світову економіку та закріплення її статусу як надійної податкової юрисдикції (рис. 3).

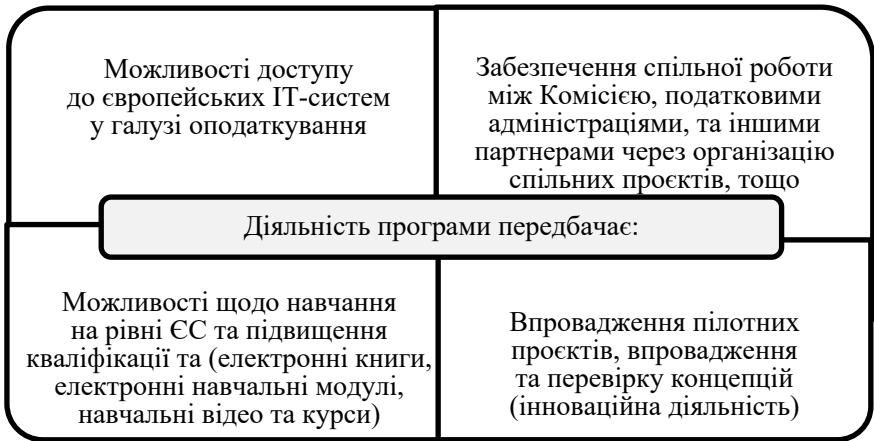

Рис. 2. Можливості для учасників програми ЄС Fiscalis для співробітництва в податковій сфері

Джерело: складено автором за даними [2].

Таким чином, імплементація міжнародних принципів фінансової політики у трансформації українського податкового законодавства є важливою в контексті забезпечення здійснення податкової політики в Україні, яка є досить складною та суперечливою, що характеризується надмірним податковим навантаженням на платників податків та зниженням рівня ділової активності суб'єктів господарювання. Зміст останніх реформ в сфері оподаткування країн ЄС передбачає стимулювання залучення інвестицій у розвиток стартапів з інноваційними технологіями, в передові комунікаційні бізнес-одиниці, у захист навколишнього природного середовища – все це може слугувати

Рис. 3. Цілі та завдання трансформації податкової політики України в контексті подальшої інтеграції у світову економіку на основі Проєкту Плану відновлення України

Джерело: складено автором за даними [6].

позитивним прикладом для запозичення та впровадження у практичну діяльність в Україні з метою стимулювання відновлення економіки.

Висновки і пропозиції. Сучасні трансформаційні процеси вимагають модернізації фінансової політики відповідно до стратегії розвитку фінансового сектору. Відповідно, фінансова політика повинна бути спрямована на макроекономічний розвиток, розвиток фінансової інклюзії та забезпечення фінансової стабільності, розвиток фінансового ринку, цифрову трансформацію та інноваційний розвиток з урахуванням сучасних вимог в контексті євроінтеграційних та світових процесів. Оскільки вагомим інструментом забезпечення належного соціально-економічного розвитку України виступає фінансова політика, важливим для підвищення рівня її результативності є врахування специфіки сучасних умов військового стану та забезпечення комплексного розвитку всіх її складових, зокрема і податкової. Модернізація податкової політики з урахуванням зарубіжного досвіду із належним рівнем адаптивності до вітчизняних реалій сприятиме зниженню рівня макроекономічних ризиків та пришвидшенню відновлення. Посилення фіскальної ефективності податків, розвиток податкових органів шляхом їх наближення до європейського зразка, подальше розширення податкової бази, зниження ступеня ухилення та вдосконалення структури оподаткування шляхом імплементації міжнародних принципів фінансової політики в процесі трансформації українського податкового законодавства з врахуванням особливостей вітчизняної податкової системи сприятиме забезпеченню збалансованого та стійкого економічного розвитку.

Список використаної літератури

1. Міністерство фінансів України отримало доступ до однієї з найбільших баз даних податкової інформації. URL: https://mof.gov.ua/uk/news/ministerstvo_finsiv_ukraini_otrimalo_dostup_do_odniiei_z_naibishikh_baz_danikh_podatkovoii_informatsii-3676.
2. Міністр фінансів Сергій Марченко підписав угоду про участь України в програмі ЄС Fiscalis для співробітництва в податковій сфері. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/ministr-finsiv-serhii-marchenko-pidpysav-uhodu-du-pro-uchast-ukrainy-v-prohrami-ies-fiscalis-dlia-spivrobotnytstva-v-podatkovii-sferi>.
3. Мостицька Н. А. Фінансова політика країн з розвинутою та трансформаційною економікою. *Ефективна економіка*. 2019. № 12. DOI: 10.32702/2307-2105-2019.12.158.
4. Нова енергетична податкова система ЄС. URL: https://www.undp.org/sites/g/files/zskgk326/files/2022-08/9%20Tree%20Energy%20Tation%20Tree%205%20final%20text_297x210mm_4%2B4_web_180822.pdf.
5. Подакова В. С., Бондаревська К. В., Гришкін В. О. Гармонізація системи оподаткування в країнах Європейського Союзу. *Причорноморські економічні студії*. 2018. Випуск 33. С. 36–40.
6. Проект Плану відновлення України. Матеріали робочої групи «Функціонування фінансової системи, її реформування та розвиток». Національна рада з відновлення України від наслідків війни. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/recoveryrada/ua/functioning-of-the-financial-system.pdf>.
7. Сафонік Н. П. Особливості побудови та розвитку фінансових систем зарубіжних країн: теоретичний аспект. *Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України*. 2017. № 2. С. 304–315. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znprudps_2017_2_24.
8. Татарин Н. Б., Єзерська У. М. Модернізація фінансової політики України в умовах сьогодення. *Молодий вчений*. 2022. № 6 (106). С. 75–78.
9. Щодо основних новацій та перспектив податкового законодавства у 2023 році / Державна податкова служба України. URL: <https://tax.gov.ua/novepro-podatki--novini-/644122.html>.
10. International Tax Competitiveness Index 2022. URL: <https://taxfoundation.org/publications/international-tax-competitiveness-index>.
11. O. Vovk, A. Kovalchuk, Y. Komisarenko, A. Dzhulai. Profit and Profitability as Determinants of Enterprises Development. *Modern Economics*. 2020. No. 21. P. 37–44.

12. Smerichevskiy, S.; Kosova, T.; Tryfonova, O.; Bezgina, O.; Solomina, G. Financial and accounting support of marketing strategies for energy efficiency of coal mines. *Nauk. Visnyk Natsionalnoho Hirnychoho Universytetu*. 2022, 1, 163–169. DOI: <https://doi.org/10.33271/nvngu/2022-1/163>.

Стаття надійшла 02.11.2022 р.

Dmytro Oleksienko,

Vice President for Taxation, Accounting and Auditing,

The Ukrainian National Committee

of the International Chamber of Commerce

19-B, Reitarska St., Kyiv, 01054, Ukraine

e-mail: economy.nau@gmail.com

IMPLEMENTATION OF INTERNATIONAL FINANCIAL POLICY PRINCIPLES IN THE TRANSFORMATION OF UKRAINIAN TAX LEGISLATION

The article analyzes the peculiarities of implementation of international principles of financial policy in the context of transformation of Ukrainian tax legislation. Some priorities of financial policy of some countries of the world in the context of modernization of tax policy have been defined. The basic principles of financial policy in the context of implementation of foreign experience are support of business activity, all-round assistance of production development, provision of employment of the population, mobilization of appropriate volumes of financial resources and their use for providing social guarantees, introduction of financial mechanism, which would provide rational use of natural resources. The main determinant of the formation of modern tax policy is the process of economic diversification, attraction of unconsidered sources of taxation, provision of proper level of tax administration, reduction of tax burden for business in order to increase the level of economic development, etc. The main innovations and prospects of the tax legislation of Ukraine for 2023 are analyzed. It is justified that international cooperation in the tax sphere, in particular access to the information platform IBFD (International Bureau of Fiscal Documentation), and participation of Ukraine in the EU Fiscalis program, is a positive step in the preparation of changes to the tax legislation of Ukraine in the context of implementation of international financial policy principles to ensure its harmonization with EU recommendations/standards. In the context of transformational changes, it is important to develop financial policy measures with appropriate level of adaptability and taking into account the tasks that need to be solved at a certain stage of development (increase of tax system efficiency, creation of appropriate conditions for economic development,

improvement of business climate, increase of investment attractiveness, etc.). Ukraine's financial policy should be directed to macroeconomic development, development of financial inclusion and ensuring financial stability, development of financial market, digital transformation and innovation development taking into account modern requirements in the context of European integration and world processes.

Key words: Financial policy, tax policy, principles of financial policy, tax legislation, modernization of tax policy.

References

1. Ministerstvo finansiv Ukrainy otrymalo dostup do odnii z naibilshykh baz danykh podatkovoi informatsii [The Ministry of Finance of Ukraine gained access to one of the largest databases of tax information]. Available at: https://mof.gov.ua/uk/news/ministerstvo_f finansiv_ukraini_orimalo_dostup_do_odnii_z_naibilshikh_baz_danikh_podatkovoi_informatsii-3676 [in Ukrainian].
2. Ministr finansiv Serhii Marchenko pidpysav uhotu pro uchast Ukrainy v prohrami YeS Fiscalis dlia spivrobitnytstva v podatkovii sferi [Minister of Finance Serhiy Marchenko signed an agreement on Ukraine's participation in the EU Fiscalis program for tax cooperation]. Available at: <https://www.kmu.gov.ua/news/ministr-finansiv-serhii-marchenko-pidpysav-uhodu-pro-uchast-ukrainy-v-prohrami-ies-fiscalis-dlia-spivrobitnytstva-v-podatkovii-sferi> [in Ukrainian].
3. Mostytska, N. A. (2019). Finansova polityka krain z rozvynutoiu ta transformatsiinoiu ekonomikoiu [Financial policy of countries with developed and transformational economies]. *Efficient economy*, vol. 12. DOI: 10.32702/2307-2105-2019.12.158 [in Ukrainian].
4. Nova enerhetychna podatкова systema YeS [New EU energy tax system]. Available at: https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2022-08/9%20Tree%20Energy%20Ttion%20Tree%205%20final%20text_297x210mm_4%20B4_web_180822.pdf [in Ukrainian].
5. Podakova, V. Ye., Bondarevska, K. V. & Hryshkin, V. O. (2018). Harmonizatsiia systemy opodatkuvannia v krainakh Yevropeiskoho Soiuzu [Harmonization of the taxation system in the countries of the European Union]. *Black Sea Economic Studies*, vol. 33, pp. 36–40. [in Ukrainian].
6. Proekt Planu vidnovlennia Ukrainy. Materialy robochoi hrupy «Funktsionuvannia finansovoi systemy, yii reformuvannia ta rozvytok» [Draft Plan for the Recovery of Ukraine/ Materials of the Working Group "Functioning of the Financial System, Its Reform and Development"]. National Council for the Recovery of Ukraine from the Consequences of the War. Available at:

- <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/recoveryrada/ua/functioning-of-the-financial-system.pdf> [in Ukrainian].
7. Safonik, N. P. (2017). Osoblyvosti pobudovy ta rozvytku finansovykh system zarubizhnykh krain: teoretychnyi aspekt [Peculiarities of construction and development of financial systems of foreign countries: theoretical aspect]. *Collection of scientific works of the State Fiscal Service University of Ukraine*, vol. 2, pp. 304–315. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpnudps_2017_2_24 [in Ukrainian].
 8. Tataryn, N. B. & Yezerska, U. M. (2022). Modernizatsiia finansovoi polityky ukrainy v umovakh sohodennia [Modernization of Ukraine's financial policy in today's conditions]. *Young Scientist*, vol. 6(106), pp. 75–78. [in Ukrainian].
 9. Shchodo osnovnykh novatsii ta perspektyv podatkovoho zakonodavstva u 2023 rotsi [Regarding the main innovations and prospects of tax legislation in 2023]. State Tax Service of Ukraine. Available at: <https://tax.gov.ua/nove-pro-podatki--novini-/644122.html> [in Ukrainian].
 10. International Tax Competitiveness Index 2022. Available at: <https://taxfoundation.org/publications/international-tax-competitiveness-index>.
 11. O. Vovk, A. Kovalchuk, Y. Komisarenko, & A. Dzhulai (2020). Profit and Profitability as Determinants of Enterprises Development. *Modern Economics*, vol. 21, pp. 37–44.
 12. Smerichevskiy, S.; Kosova, T.; Tryfonova, O.; Bezgina, O.; Solomina, G. (2022). Financial and accounting support of marketing strategies for energy efficiency of coal mines. *Nauk. Visnyk Natsionalnoho Hirnychoho Universytetu*, vol. 1, pp. 163–169. DOI: <https://doi.org/10.33271/nvngu/2022-1/163>.